Sadaka ve ecelin geciktirilmesi

Geda Öz: “Sadaka ömrü uzatır hadisi ile ‘ecel geldiğinde ne bir an öne alabilirler ne de arkaya erteleyebilirler’ âyeti görünürde çelişiyor gibi. Ben teslimiyetle kabul etsem bile, bir soru geldiğinde cevaplayabilmek istiyorum. Açıklayabilir misiniz?”

Doğumdan ölüme hayatımız Allah’ın takdir ve iradesindedir. Fakat bizim sözlü ve amelî duâlarımız da Allah’ın arşına yükseliyor. Hem hayatımızın her noktasında Allah’ın iradesi hâkimdir. Hem de Allah duâlarımızı işitiyor, cevap veriyor, hikmetiyle dilediklerini kabul ediyor; buna göre ecel vaktimizi Kendisi dilediği gibi veya duâlarımızı kabulü çerçevesinde tanzim ediyor. Her hâl ve şartta hüküm ve irade Allah’ındır. Allah’ın iradesi hâkimdir.

İlgili âyetlerden bir kaçını buraya alalım: Kur’ân buyuruyor ki:

“Sizi çamurdan yaratan, sonra da size bir ecel takdir eden O’dur. Kıyamet gününün vakti de O’nun ilmindedir. Hâlâ siz şüphe ediyorsunuz.” 1

“Hanginiz daha güzel işler yapacaksınız diye sizi imtihan etmek için ölümü de, hayatı da O yarattı.2

“Her milletin bir eceli vardır. Ecelleri geldiğinde onu ne bir an geri bırakabilir, ne de öne alabilirler.”3

“Eğer Rabbin cezayı Kıyamet Gününe bırakmış ve onlar için muayyen bir ecel takdir etmiş olmasaydı, elbette onlar cezalarını hemen buluverirdi.”4

“Onlar kendi üzerlerindeki İlâhî san’at mû’cizelerini hiç düşünmezler mi? Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri Allah ancak hak ve hikmetle ve tayin edilmiş bir vakte kadar devam etmek üzere yaratmıştır.”5

Bu âyetlerden ecelimizin mukadder olduğunu, yani belirli bir vakte kadar tayin ve takdir edilmiş olduğunu anlıyoruz. Bu; bizim, ecelimizi kendi irademizle uzatma veya kısaltma yetkimizin olmaması demektir. Bu yetki Allah’ındır. Allah dilerse ve bizim

amelimiz buna uygunsa uzatabilir. Şu âyet bunu haber veriyor: “O, günahlarınızı bağışlamak ve ölümünüzü belli bir vakte kadar geri bırakmak için sizi imana çağırıyor.” 6 Peygamber Efendimiz’in (asm) şu hadisi de bunu haber veriyor: “Müslüman kişinin verdiği sadaka ömrünü uzatır, kötü ölümü önler.” 7 (Nitekim bu hadis, az önceki âyetle örtüşüyor.)

Bu âyet ve hadisleri bir araya topladığımızda şu neticeleri elde edebiliyoruz:

1- Hayatımızın her noktası Allah’ın elinde, iradesinde ve takdirindedir. Ömrümüz Allah’ın emrine bağlı olarak devam eder. Ecelimiz Allah’ın emrine bağlı olarak gelir.

2- Her şey gibi ölüm de Allah’ın emrini dinler ve Allah’a itaat eder.

3- Ölüm Allah’ın emri olmaksızın hiçbir şekilde meydana gelmez. Allah’ın emri geldiğinde de bir saniye gecikmez. Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle, “Ecel mukadderdir; tagayyür etmez.” 8

4- Ölüm üzerinde Allah’tan başka hiçbir güç kaynağı etkili ve yetkili değildir.

5- Ölüm zamanı kullara kapalı olduğu halde, ölümün Allah tarafından takdir edilmiş, tayin edilmiş ve biliniyor olması, ölümün Allah’ın her şeyi kuşatan ilmince kuşatılmış olduğunu gösteriyor.9

6- Ölümün Allah’ın takdirinde olması, Allah’ın ilminde ve iradesinde meydana gelmesi demektir. Ölüm, Allah’ın ilminde ve iradesinde olduğuna göre, Allah’ın kulunun ameline, salâhatine ve yaşayışına göre ecelini geri bırakması kaderle çelişmez. Bilâkis, kader Allah’ın, hükmünü dilediği gibi icra etmesine imkân verir. Yukarıdaki son âyet bunu bize bildirmektedir.

7- “Sigara ömrü kısaltır” sözü tıbbî bir sonuçtan haber veriyor. Bu söz, insan ömrünün sigara ile sağlıklı devamının imkânsız olduğunu bildiriyor. Fakat kaderin elinde bulunan ölüm saati hakkında herhangi bir hüküm içermiyor. Bu durumda bu sözü, “Sigara sağlıklı ömrü kısaltır. Ömrü sağlıksız hale getirir” şeklinde anlamak gerekiyor.

8- “Sadaka ömrü uzatır” hadisini, “Ölümünüzü belli bir vakte kadar geri bırakmak için Allah sizi imana çağırıyor” âyeti çerçevesinde ele almamız gerekirse; salih amellerimizin meyvesini kimi zaman ve Allah’ın dilemesi halinde “uzun ömür” olarak toplayabileceğimiz anlaşılıyor. Fakat bu elbette Allah’ın bir lütfu olarak gerçekleşiyor. Allah’ın lütfu ve iradesi söz konusu olunca da, bu kader demek oluyor.

9-Ecel saatini ve ölüm vaktini getirmekle ilgili insanoğlu hiçbir şekilde yetki sahibi

değildir. Nihayet hayatı Allah yarattığı gibi, ölümü de Allah yaratıyor.

Dipnotlar:

1- En’âm Sûresi: 2,

2- Mülk Sûresi: 2,

3- A’râf Sûresi: 34; Yunus Sûresi: 49; Nahl Sûresi: 61,

4- Tâhâ Sûresi: 129,

5- Rum Sûresi: 8,

6- İbrahim Sûresi: 10,

7- Camiü’s-Sağir, 3/1121,

8- Lem’alar, s. 211,

9- Mektubat, s. 236